

Pregledni naučni rad
UDK:37.014:371.2(73)
DOI:10.7251/ZND2501072M

OBRAZOVNI SISTEM U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA

Mr.sc Zakira Mulaomerović¹⁷
Nastavnik engleskog jezika i književnosti
JU"Četvrta osnovna škola", Sarajevo

Apstrakt: Jedan od najsloženijih i najvećih obrazovnih sistema je svakako u SAD. Javni školski sistem se finansira uglavnom iz lokalnih poreza na imovinu, što znači da bogatije zajednice često imaju bolje finansirane škole. Ne postoji nacionalni obrazovni plan. Svaka država ima svoju obrazovnu politiku i standard. U ovom radu ukazaćemo kako i na koji način funkcioniše obrazovni sistem u SAD i koje su to najznačajnije karakteristike njihovog formalnog obrazovanja.

Ključne riječi: obrazovni sistem, obrazovna politika, nastavnici, studenti.

UVOD

Inicijativa za mjerenje ljudskih prava (Human Rights Measurement Initiative) pokazuje da SAD ostvaruje 77,8% onoga što bi bilo moguće u pogledu prava na obrazovanje na njenom nivou prihoda. Zbog zatvaranja škola uslovljenih pandemijom COVID-19, više od milion djece koja su imala pravo na upis nije bilo upisano u vrtić za školsku 2021–2022. godinu. Godišnji Izvještaj o stanju obrazovanja iz 2022. godine, koji je sproveo Nacionalni centar za statistiku obrazovanja (NCES) za Ministarstvo obrazovanja SAD-a, pokazuje da je broj upisanih učenika od predškolskog do 12. razreda smanjen sa 50,8 miliona u jesen 2019. na 49,4 miliona u jesen 2020., što je smanjenje od 3%, koje se vraća na nivo iz 2009. godine, čime je izbrisan prethodni decenijski rast. Tokom školske godine 2019–2020, stopa upisa smanjena je za 6% za djecu uzrasta od pet godina, padajući sa 91% na 84%, i za 13% za djecu uzrasta od tri i četiri godine, sa 54% na 40% (Toppo, 2009).

---

¹⁷ kiramulaomerovic@gmail.com

Ljetne ankete i istraživanja iz 2022. godine otkrile su da je 60% studenata prijavilo probleme sa mentalnim zdravljem, a obrazovne institucije su bile nedovoljno opremljene i nepripremljene da se efikasno nose sa krizom (Leonhardt, 2022).

Petogodišnja studija vrijedna 14 miliona dolara o pismenosti odraslih u SAD-u, koja je uključivala duge intervjuje sa odraslim osobama u SAD-u, najopsežnija studija pismenosti koju je ikada naručila američka vlada, objavljena je u septembru 1993. godine. Uključivala je duge intervjuje sa više od 26.700 odraslih osoba, statistički uravnoteženih prema starosti, polu, etničkoj pripadnosti, nivou obrazovanja i lokaciji (urbana, prigradska ili ruralna) u 12 država širom SAD-a, i bila je dizajnirana da predstavlja ukupnu populaciju SAD-a. Ova vladina studija pokazala je da 21% do 23% odraslih Amerikanaca nije bilo "sposobno da pronađe informacije u tekstu", nije moglo "donositi zaključke koristeći štampani materijal" i nije bilo u stanju "integrisati lako prepoznatljive informacije". Statistika Ministarstva obrazovanja SAD-a iz 2003. godine pokazuje da 14% populacije—ili 32 miliona odraslih—ima vrlo niske vještine pismenosti. Statistika je bila slična i 2013. godine. Godine 2015. samo je 37% učenika bilo u stanju čitati na odgovarajućem nivou, što je nivo koji se jedva promijenio od 1990-ih godina (Toppo, 2009).

ŠKOLSKI SISTEM U SAD

Predškolske ustanove

Vrtić u SAD-u predstavlja prvi oblik formalnog obrazovanja i služi kao most između predškolskog i osnovnog obrazovanja. Ovaj program je specijalno osmišljen za djecu uzrasta između 5 i 6 godina. Učionice u vrtiću su obično manje formalne nego u višim razredima i uključuju prostorije za igru i kreativne aktivnosti. Program vrtića može trajati cijeli ili pola dana, u zavisnosti od škole, i fokusira se na razvoj ranih metoda i načina učenja kao što su osnovne vještine u pismenosti, matematici, nauci i društvenim vještinama. Učitelji su obučeni da stvaraju njegujuće i inkluzivne sredine (Kozol, 1991).

Osnovno obrazovanje

Osnovna škola (Elementary School) obuhvata osnovni dio K-12 obrazovnog sistema, pokrivajući K-5, tj. obrazovanje do petog razreda. Ovaj školski sistem uvodi učenike u strukturirano okruženje nastave, gdje ih učitelji vode kroz razne predmete. Školski kurikulum fokusira se na razvoj osnovnih vještina u predmetima kao što su engleski jezik i književnost (ELA), matematika, nauka i fizičko vaspitanje. Pored akademskog razvoja, osnovne škole takođe rade na

socijalnom i emocionalnom razvoju učenika, pomažući im da izgrade životne vještine poput timskog rada, komunikacije i slično (<https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-schooling-system-in-the-usa/>).

Niža srednja škola ili juniorska škola (Middle School ili Junior School) u SAD-u predstavlja ključnu tranzicijsku fazu u obrazovnom putu učenika i obično pokriva razrede od šestog do osmog. Kurikulum postaje složeniji i specijalizovaniji, s fokusom na osnovne predmete poput engleskog jezika, matematike, društvenih i prirodnih nauka, ali ovi predmeti postaju napredniji i detaljniji. Srednje škole često uvode učenike u specifične teme kako bi im pomogle da otkriju svoje lične interese. Pored toga, učenici su izloženi brojnim vannastavnim aktivnostima, sportovima i klubovima kako bi se podstakao njihov cjelokupni razvoj i proširile mogućnosti za buduće karijere. Tehnologija ima sve veću ulogu u obrazovanju, sa sve više onlajn kurseva i digitalnih udžbenika, posebno poslije pandemije COVID-19 (Kohn, 1999).

Srednjoškolsko obrazovanje

Srednja škola (High School), tj. srednjoškolsko obrazovanje u SAD-u predstavlja ključan i formativan dio obrazovnog puta učenika. Pokriva razrede od devetog do dvanaestog i posljednja je faza K-12 obrazovnog sistema prije prelaska na fakultetske kurseve. Kurikulum srednje škole je osmišljen da pruži sveobuhvatno obrazovanje u osnovnim predmetima kao što su engleski jezik, nauka i društvene studije. Takođe omogućava učenicima da biraju između nekoliko izbornih predmeta, što im pruža priliku da istraže svoje interese i karijerne ciljeve. Pored toga, nudi se širok spektar vannastavnih aktivnosti, uključujući sport, muziku, dramu i mogućnosti za volonterski rad u zajednici, što podstiče lični razvoj učenika (<https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-schooling-system-in-the-usa/>). Obrazovni sistem u SAD-u često uključuje i vannastavne aktivnosti kao što su sportovi, muzika, i umjetnost, što je dio školskog iskustva (Payne, 2005). Učenici u srednjim školama mogu birati izborne predmete koji se uklapaju u njihove interese, što im omogućava veću fleksibilnost u obrazovanju (Labaree, 1997).

Postsrednjoškolsko obrazovanje

Koledž ili univerzitet je postsrednjoškolski obrazovni sistem obuhvata mnoge obrazovne mogućnosti nakon srednje škole i uključuje različite puteve kao što su koledži, fakulteti, univerziteti, stručne i tehničke škole, i onlajn institucije. Obično se sastoji od četvorogodišnjeg programa za sticanje diplome prvog stepena (bachelor's degree), kao i master i doktorskih programa a nakon završetka postdiplomskih studija. Svaki od ovih kurseva omogućava studentima

da biraju između raznih smjerova. Postsrednjoškolsko obrazovanje nije ograničeno samo na nedavne maturante; čak i odrasli koji žele da nastave svoje obrazovanje i steknu stručnu diplomu mogu ponovo započeti svoju karijeru (<https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-chooling-system-in-the-usa/>). Studenti često polažu standardizovane testove, kao što su SAT i ACT, za upis na koledže (Tyack & Cuban, 1995). Pored redovnih diploma, učenici mogu dobiti i diplome sa počasnim priznanjem (Honors), a postoje i programi Advanced Placement (AP) za naprednije predmete (Hirsch, 1987). SAD ima neke od najprestižnijih univerziteta u svijetu, kao što su Harvard, MIT, i Stanford, ali i veliki broj “community colleges”, koji nude pristupačnije obrazovanje (Darling-Hammond, 2010). Velika većina najboljih univerziteta na svijetu, prema raznim rang-listama, nalazi se u Sjedinjenim Američkim Državama, uključujući 19 od prvih 25, s najprestižnijim među njima – Univerzitetom Harvard. Zemlja se našla na prvom mjestu godišnjeg rangiranja najboljih zemalja za obrazovanje prema U.S. News & World Report-u. SAD ima daleko najviše dobitnika Nobelove nagrade u istoriji, sa 403 dobitnika (koji su osvojili ukupno 406 nagrada) (Fink, 2019).

Kurikulum u školama u SAD

Kurikulum u školama u SAD-u može se značajno razlikovati između okruga i država. Škole nude različite časove sa različitim fokusima i kvalitetom, a neke privatne škole uključuju religijsku nastavu kao dio svog kurikula. Ova varijabilnost je izazvala debate o standardizaciji i državnom finansiranju, posebno u državama sa vodećom antikataličkom ideologijom (Ravitch, 2010). Zakon "No Child Left Behind" (Niko ne smije biti zapostavljen) imao je za cilj poboljšanje obrazovanja držeći škole odgovornim za postignuća učenika i rješavanje razlike u obrazovanju između učenika. Standardizovani testovi postali su ključni dio sistema, a Nacionalna procjena obrazovnog napretka (NAEP) služi kao pokazatelj još od 1969. godine. Međutim, standardizovani testovi su kritikovani, jer ne uzimaju u obzir spoljne faktore koji utiču na performanse učenika, kao što su porodični problemi ili beskućništvo. Kao odgovor na to, predloženo je korišćenje modela dodate vrijednosti kako bi se bolje mjerila efikasnost nastavnika, uzimajući u obzir pozadinu i prethodne rezultate učenika. Ovaj pristup procjenjuje koliko nastavnik doprinosi učenju učenika na osnovu očekivanih i stvarnih rezultata testa. Zakon “No child left behind” iz 2001. godine, bio je usmjeren na smanjenje razlika u postignućima između različitih grupa učenika, kroz standardizovane testove i odgovornost škola (Noguera, 2003).

Postoje stalne debate o predmetima koji bi trebali biti prioritet u obrazovanju. Kritičari tvrde da se američki kurikulum često previše fokusira na matematiku i

jezik, a ne pruža dovoljno sadržajnog znanja, što može doprinijeti obrazovnim razlikama. U pismenosti, nastava čitanja obično koristi sistem tri pokazatelja, ali neki stručnjaci kritikuju ovu metodu zbog nedostatka naučne podrške. Nastava pravopisa se takođe smatra neusklađenom i često zbunjujućom. Obrazovanje iz matematike je postalo standardizovanje, sa povećanim usklađivanjem između država i reformama u standardizovanim testovima kao što je SAT. Mnoge države sada zahtijevaju da učenici imaju određeni broj matematičkih bodova prije nego što diplomiraju. Obrazovanje o seksualnosti se značajno razlikuje širom SAD-a, pri čemu gotovo svi učenici primaju neku vrstu nastave između 7. i 12. razreda. Pokrivene teme mogu se znatno razlikovati, pod uticajem zakona država i lokalnih školskih okruga. Obrazovanje o seksualnosti može biti sveobuhvatno, fokusirano na smanjenje rizika i siguran seks, ili zasnovano na apstinenciji, naglašavajući izbjegavanje seksualne aktivnosti. Sve u svemu, obrazovni sistem u SAD-u karakteriše njegova raznovrsnost i stalne debate o standardizaciji, finansiranju i efikasnosti (Schwartz, 2023).

Tipovi akreditacije u SAD-u

Obrazovni sistem SAD-a koristi akreditaciju kako bi provjerio da li obrazovne ustanove ispunjavaju minimalne standarde kvaliteta obrazovanja. Ne prolaze kroz proces akreditacije samo škole, već i druge postsrednjoškolske institucije. Federalne i državne vlade priznaju akreditaciju kako bi osigurale institucionalnu i automatsku autentičnost. U suštini, sertifikacija od strane priznate akreditacione agencije smatra se američkim ekvivalentom sličnih procesa u drugim zemljama širom svijeta. U SAD-u, institucije pružaju različite vrste akreditacije koje omogućavaju studentima da steknu sertifikate ili diplome koje imaju globalno priznanje. Ove vrste akreditacije su:

- Akreditacija na nivou škole;
- Postsrednjoškolska akreditacija;
- Federalno priznanje i odobrenje.

Sticanje akreditacija može vam pomoći da potvrdite svoje vrhunsko obrazovanje i dobijete bodove koje poslodavci mogu razumjeti kao dokaz stečenih vještina i znanja (<https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-schooling-system-in-the-usa/>).

Sistem ocjenjivanja u SAD-u

Obrazovni sistem u SAD-u koristi sistem poznat kao prosječna ocjena (Grade Point Average - GPA). Univerziteti u SAD-u koriste dva tipa sistema

ocjenjivanja: numerički sistem i sistem ocjenjivanja putem slova. Evo detaljnog objašnjenja ovih sistema:

1. Ocjene putem slova

Ovaj sistem ocjenjivanja koristi se za pojedinačne procjene i lako se može pretvoriti u GPA. Skala ocjena ide od A do F, gdje A predstavlja odličan uspjeh, dok F označava neuspjeh.

2. Prosečna ocjena (GPA)

Prosječna ocjena (GPA) je ključni sistem ocjenjivanja čije se vrijednosti kreću od nule sve do broja četiri i ove ocjene određuju da li je kandidat podoban za stipendije i prijem na univerzitet. Jedna od najunikatnijih karakteristika američkog sistema ocjenjivanja je skala od četiri tačke. Numeričke vrijednosti koje su dodijeljene kandidatima pretvaraju se u ocjene. Svaka ocjena ima odgovarajuću vrijednost u skladu sa definisanom skalom ocjenjivanja (Spencer, 2012).

Položaj nastavnog osoblja i studenata

Prema podacima iz Nacionalne ankete o nastavnicima i direktorima, prosječna osnovna plata nastavnika u javnim školama u periodu 2020–21. godine iznosila je 61.600 dolara, ali se ovaj iznos značajno razlikovao od države do države. Nastavnici u Njujorku imali su najvišu prosječnu osnovnu platu od 90.222 dolara, dok su nastavnici u Misisipiju imali najnižu, koja je iznosila 46.862 dolara. Zbog niskih plata, značajan broj nastavnika mora raditi dodatne sate ili imati drugi posao, pri čemu je gotovo 17% nastavnika imalo posao izvan školskog sistema u periodu 2020–21. godine. Nastavnici u javnim školama takođe rade više od propisanih 39,4 sata nedjeljno, sa prosječno 52 sata rada nedjeljno, od kojih je samo 25,2 sata posvećeno nastavi. Pored toga, nastavnici imaju niže nedjeljne plate i primaju manju ukupnu naknadu za svoj rad u poređenju sa svojim kolegama sa fakultetskom diplomom, što je poznato kao "penalizacija u plati". Savezni zakon predložen u decembru 2022. godine, a podržan u februaru 2023. godine od strane predsjednika Senatskog odbora za finansije, Bernija Sandersa, postavio bi minimalnu godišnju platu za nastavnike od 60.000 dolara (Stanford, 2022).

Troškovi obrazovanja u Sjedinjenim Američkim Državama značajno variraju u zavisnosti od vrste i lokacije institucije. Privatni univerziteti obično naplaćuju mnogo veću školarinu nego javni univerziteti, koji se oslanjaju na državne fondove. Pored školarine, studenti se suočavaju sa dodatnim troškovima kao što su životni troškovi i druge naknade. Iako su dostupne stipendije i finansijska pomoć, troškovi obrazovanja i dalje rastu, dok se državne donacije smanjuju.

Studenti često završavaju studije sa značajnim dugom, a iako određene diplome mogu donijeti visoke plate, mnogi diplomci suočavaju se s izazovom otplate studentskih kredita. Rasprave o finansiranju obrazovanja su u toku, dok troškovi školovanja nastavljaju rasti brže od porodičnih prihoda.

Troškovi obrazovanja rastu u isto vrijeme kada se smanjuju državne donacije za pomoć. To je dovelo do debate o finansiranju na državnom i lokalnom nivou. Samo između 2002. i 2004. godine, cijene školarine u javnim školama porasle su za preko 14%, uglavnom zbog smanjenja državnih sredstava. Povećanje od 6% desilo se u istom periodu za privatne škole. Između 1982. i 2007. godine, školarina i naknade na koledžima porasle su tri puta brže od medijalnog prihoda porodice, u stalnim dolarima. Prema podacima Zavoda za statistiku SAD-a, prosječna plata osobe koja ima samo srednjoškolsku diplomu iznosi 27.967 dolara; prosječna plata osobe sa diplomom osnovnih studija iznosi 47.345 dolara. Određene diplome, kao što su inženjerske, obično donose plate koje daleko premašuju zaradu srednjoškolaca, dok diplome u oblastima kao što su obrazovanje i socijalni rad zaostaju. Dug prosječnog diplomca za studentske kredite u 2010. godini iznosio je 23.200 dolara. Godine 2018. dug za studentske kredite premašio je 1,5 biliona dolara, a više od 40 miliona ljudi ima dugove za školovanje. Veći dio ovog duga je u vlasništvu američke vlade, a upravljaju njime privatne, profitne kompanije poput Navienta. Ovaj rastući dug značajno utiče na američko društvo, smanjujući mogućnosti za milione ljudi nakon završetka koledža (Friedman, 2024).

Zaključak:

U 2000. godini, 76,6 miliona učenika bilo je upisano u škole od vrtića do postdiplomskih studija. Od toga, 72% učenika uzrasta od 12 do 17 godina smatrano je akademski "na pravom putu" za svoj uzrast, tj. bili su upisani u razrede odgovarajućeg ili višeg nivoa. Od onih koji su pohađali osnovne i srednje škole, 5,7 miliona (10%) je pohađalo privatne škole. Više od 85% odrasle populacije završilo je srednju školu, dok je 27% steklo diplomu fakulteta ili višu. Prema studiji U.S. Census Bureau iz 2005. godine, prosječna plata diplomiranih studenata univerziteta iznosi više od 51.000 dolara, što premašuje nacionalni prosjek za one bez srednjoškolskih diploma za više od 23.000 dolara. Stopa nezaposlenosti 2010. godine bila je 10,8% za maturante srednjih škola, dok je za diplomce fakulteta iznosila 4,9%. Zemlja ima stopu pismenosti od 99% među populacijom starijom od 15 godina, ali se nalazi ispod prosjeka u razumijevanju nauke i matematike u poređenju sa drugim razvijenim zemljama. Godine 2014. zabilježeno je rekordnih 82% diplomiranih srednjoškolaca, iako je

jedan od razloga za taj uspjeh možda pad akademskih standarda (Pondiscio, 2016).

Slabiji rezultati podstakli su javne i privatne napore, poput zakona No Child Left Behind. Osim toga, omjer odraslih s fakultetskim obrazovanjem koji ulaze na tržište rada u odnosu na ukupnu populaciju (33%) nešto je ispod prosjeka drugih razvijenih zemalja (35%), dok je stopa učešća radne snage u nastavku obrazovanja visoka. Studija iz 2000-ih, koju je sproveo Jon Miller sa Michigan State University, zaključila je da nešto veći procenat američkih odraslih osoba kvalifikuje se kao naučno pismeni nego odrasli iz Evrope ili Japana.

Godine 2006. bilo je otprilike 600.000 beskućnika među učenicima u SAD-u, ali se taj broj nakon Velike recesije više nego udvostručio na otprilike 1,36 miliona. Institut za dječije siromaštvo i beskućništvo prati nivoe dječijeg beskućništva po državama. Od 2017. godine, 27% učenika u SAD-u živi u domaćinstvu sa samo majkom, 20% živi u siromaštvu, a 9% ne govori engleski jezik. Dodatni faktor u obrazovnom sistemu SAD-a je socioekonomsko porijeklo učenika koji se testiraju. Prema Nacionalnom centru za djecu u siromaštvu, 41% djece u SAD-u mlađe od 18 godina dolazi iz porodica sa nižim prihodima. Ovi učenici zahtijevaju posebnu pažnju kako bi postigli dobre rezultate u školi i na standardizovanim testovima (Kobal, Yiang, 2018).

Literatura:

1. Cassidy, N. (2011). "German apprenticeships: A model for Europe?". BBC News.
2. Darling-Hammond, L. (2010). "The Flat World and Education: How America's Commitment to Equity Will Determine Our Future". Teachers College Press.
3. Fink, J. (2019). "U.S. Schools Take 8 of 10 Top Spots on U.S. News' Best Global Universities". Newsweek.
4. Friedman, Z. (2024). "Student Loan Debt Statistics in 2018: A\$1.5 Trillion Crisis". Forbes.
5. Gobo, A. (2009). Neformalno obrazovanje i obrazovanje odraslih: Cjelozivotno učenje radi povećanja zapošljivosti nezaposlenih osoba (str. 309 - 327). Zagreb: Hrvatski zavod za zapošljavanje.
6. Kobal, H.; Jiang, Y. (2018). "Basic Facts about Low-Income Children: Children under 18 Years, 2016". National Center for Children in Poverty.
7. Kohn, A. (1999). "The Schools Our Children Deserve: Moving Beyond Traditional Classrooms and Tougher Standards". Houghton Mifflin.
8. Kozol, J. (1991). "Savage Inequalities: Children in America's Schools". Crown Publishers.

9. Labaree, D. F. (1997). "How to Succeed in School without Really Learning: The Credentials Race in American Education". Yale University Press.
10. Leapscholar. "Education System in the USA 2024: Top Universities & Grading Scale". Na sajtú: <https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-schooling-system-in-the-usa/>. Očitano 20.11.2024.
11. Leonhardt, M. (2022). "Crisis on campus: 60% of college kids are living with mental health disorders, and schools are woefully unprepared". Fortune.
12. Noguera, P. A. (2003). "City Schools and the American Dream: Reclaiming the Promise of Public Education". Teachers College Press.
13. Payne, R. K. (2005). "A Framework for Understanding Poverty". Process, Inc.
14. Pondiscio, R. (2016). "The Phoniest Statistic in Education". Thomas B. Fordham Institute.
15. Ravitch, D. (2010). "The Death and Life of the Great American School System: How Testing and Choice Are Undermining Education". Basic Books.
16. Schwartz, S. (2023). "Do Students Need Four Years of High School Math?". Education Week.
17. Spencer, K. (2012). "Grading based on standards". The Education Digest.
18. Stanford, L. (2022). "Teachers Would Make at Least \$60K Under New Federal Bill". Education Week.
19. Toppo, G. (2009). "Literacy study: 1 in 7 U.S. adults are unable to read this story". Usatoday.com.
20. Tyack, D., & Cuban, L. (1995). "Tinkering Toward Utopia: A Century of Public School Reform". Harvard University Press.

EDUCATION SYSTEM IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Abstract: *One of the most complex and largest educational systems is certainly in the USA. The public school system is funded mostly by local property taxes, which means wealthier communities often have better funded schools. There is no national education plan. Each country has its own educational policy and standard. In this paper, we will show how and in what way the educational system in the USA functions and what are the most significant characteristics of their formal education.*

Keywords: *educational system, educational policy, teachers, students.*